

ความสำคัญและที่มาของปัญหา

บนผืนโลกในอดีตอุดมไปด้วยแหล่งทรัพยากรธรรมชาติมากมาย ไม่ว่าจะเป็นทรัพยากรป่าไม้ สัตว์ป่า แร่ธาตุ เป็นต้น แต่ในปัจจุบันสถานการณ์ของสิ่งแวดล้อมได้เปลี่ยนแปลงไป ดังที่ทราบกันดีอยู่แล้วว่าในทุกประเทศทั่วโลกกำลังประสบปัญหาสิ่งแวดล้อม ซึ่งนับวันจะทวีความรุนแรงขึ้น จึงเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ปัญหาสิ่งแวดล้อมเป็นเรื่องที่สำคัญและได้รับความสนใจอย่างกว้างขวางจากประชาชนทั่วโลก รวมทั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกระดับ เนื่องจากสิ่งแวดล้อมนั้นได้ส่งผลกระทบต่อสุขภาพอนามัย คุณภาพชีวิตของประชากร ตลอดจนสภาพเศรษฐกิจของประเทศ

เมื่อเราพิจารณาถึงปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นนั้น เราจะพบว่าสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมก็คือผลของการพัฒนาประเทศในช่วงที่ผ่านมา โดยมีการระดมใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทั้งป่าไม้ ที่ดิน แหล่งน้ำ พลังงาน และแร่ธาตุต่างๆ อย่างสิ้นเปลืองไปเพียงเพื่อตอบสนองความต้องการของมนุษย์ และเพื่อการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางเศรษฐกิจ จากเกษตรกรรมมาเป็นอุตสาหกรรมและการบริการ การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างสังคมจากสังคมชนบทมาสู่สังคมเมือง ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นตัวอย่างสำคัญที่ทำให้เกิดการสูญเสียทรัพยากรธรรมชาติมากขึ้น อีกทั้งยังทำให้เกิดปัญหามลพิษต่างๆ เช่น มลพิษทางน้ำ ทางอากาศ และทางเสียง รวมทั้งปัญหาอื่นๆตามมามากมาย (สถานการณ์สิ่งแวดล้อม 38,2538)

การเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีที่มากขึ้นไป ย่อมก่อให้เกิดทั้งผลดีและผลเสียแก่สังคมผลดีคือทำให้วิถีชีวิตดีขึ้น มนุษย์รู้จักใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยเพื่ออำนวยความสะดวกให้กับตัวเองในทางตรงข้ามสิ่งที่เป็นผลเสียก็คือ ทำให้ทรัพยากรธรรมชาติทั้งหลายมีปริมาณลดลงส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อม ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นผลสืบเนื่องมาจากการขาดความรู้ และความตระหนักในเรื่องวิทยาศาสตร์ สิ่งแวดล้อม และการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีอย่างไม่ถูกต้อง รวมทั้งมีการดำเนินการเพื่อผลประโยชน์ส่วนตนหรือหมู่คณะของตนเป็นสำคัญ (สง่า สรรพศรี , 2532)

สาเหตุของการพัฒนาทางด้านเทคโนโลยีเทคโนโลยี และการเพิ่มจำนวนประชากรโลกอย่างรวดเร็วดังที่กล่าวมา ทำให้มนุษย์ต้องเผชิญกับปัญหาสิ่งแวดล้อมหลักๆ โดยอาจกล่าวสรุปได้ดังนี้

1. ปัญหาทางด้านภาวะมลพิษที่เกี่ยวกับน้ำ อากาศ เสียง และสารเคมีเป็นต้น

- มลพิษทางน้ำ เกิดจากความต้องการใช้น้ำของชุมชนเมืองเพื่อใช้ในครัวเรือน และอุตสาหกรรม การพาณิชย์และอื่นๆที่เพิ่มขึ้นอย่างมากมาย ในปัจจุบันได้ส่งผลกระทบต่อปริมาณน้ำที่จำเป็นต้องใช้เพื่อการเกษตรและการชลประทานอย่างยิ่งในปัจจุบัน และมีแนวโน้มว่าจะเกิดข้อขัดแย้งในเรื่องการใช้น้ำที่รุนแรงขึ้นเรื่อยๆ ทั้งนี้เนื่องจากการตัดไม้ทำลายป่าทำให้ปริมาณน้ำในแหล่งน้ำตามธรรมชาติลดน้อยลง ซึ่งนำไปสู่ความแห้งแล้งและปัญหาการขาดแคลนน้ำในที่สุด ขณะเดียวกันคุณภาพน้ำในแหล่งน้ำผิวดินก็เสื่อมโทรมลงด้วยสาเหตุจากการระบายน้ำเสียที่มีสารเคมีเจือปน น้ำเสียที่ไม่ได้รับการบำบัดให้ได้มาตรฐาน รวมถึงน้ำเสียจากโรงงานอุตสาหกรรม จากการสำรวจแม่น้ำเจ้าพระยานั้นพบว่า สาเหตุของน้ำเสียเกิดจากโรงงานฆ่าสัตว์และโรงงานอุตสาหกรรม ซึ่งมีตะกอนแขวนลอยถึง 258 มก./ล. ขณะที่มาตรฐานอยู่ที่ 15 มก./ล. และยังมีปริมาณไขมันและน้ำมัน 9.8 มก./ล. ซึ่งมาตรฐานจริงคือ 5 มก./ล. ยิ่งกว่านั้นมีค่าความสกปรก (BOD) สูงถึง 192 มก./ล. ขณะที่มาตรฐานต้องไม่เกิน 20 มก./ล. (สิ่งแวดล้อม'37 , 2537)

ในขณะที่คุณภาพของน้ำในประเทศไทย โดยเฉพาะในแม่น้ำเจ้าพระยามีคุณภาพต่ำ แต่ก็ไม่ได้หมายความว่า จะหยุดความต้องการการใช้น้ำของประชาชนไปได้ ความต้องการใช้น้ำ ทั้งการเกษตร อุตสาหกรรม และการใช้อุปโภคบริโภค ซึ่งมีแนวโน้มสูงขึ้นในทุกปีแต่การจัดหาแหล่งน้ำนั้นเป็นไปได้ยาก จึงคาดการณ์ได้ว่าในอนาคตประเทศไทยต้องเกิดปัญหาการขาดแคลนน้ำอย่างรุนแรงแน่นอน (อภิชาติ อนุกุลอำไพ , 2535)

ตารางที่ 1 ประมาณการอัตราเพิ่มความต้องการใช้น้ำของภาคส่วนต่างๆ

หน่วย : ล้าน ลบ.ม./ปี

ปี	อุปโภค-บริโภค (%)	อุตสาหกรรม (%)	เกษตรกรรม (%)
2533	2,000(4.7)	1,000(2.3)	40,000(93.0)
2543	6,000(7.0)	3,000(3.5)	76,000(89.4)
2553	15,000(9.0)	8,000(4.7)	144,000(86.2)

ที่มา: สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาแห่งประเทศไทย (TDRI)

- มลพิษทางอากาศ เกิดจากการรุกป่าพื้นที่ป่า ทำไร่เลื่อนลอยของชาวเขา การเผาทุ่ง การผลิตในภาคอุตสาหกรรม การเผาผลาญเชื้อเพลิงในทุกรูปแบบล้วนแต่เป็นกิจกรรมของมนุษย์ที่ทำให้ก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์เพิ่มขึ้น 25% ในรอบศตวรรษที่ผ่านมาและจะเพิ่มขึ้นเป็นสองเท่าในช่วง 40 ปี ซึ่งภายหลังจากการขยายตัวทางอุตสาหกรรม ได้ทำให้อุณหภูมิโลกสูงขึ้นถึง 105-5 องศาเซลเซียส (พิจิตต รัตตกุล , 2537)

การเปลี่ยนแปลงอุณหภูมิของโลกดังกล่าว ทำให้โครงสร้างและหน้าที่ของบรรยากาศแปรปรวนไป มลพิษในอากาศเป็นตัวการที่อันตรายมากที่สุดต่อสุขภาพที่คนกรุงเทพมหานครจำนวน 8 ล้านคนต้องเผชิญกับฝุ่น (Particulate Matter) สารตะกั่ว (Lead) และสารพิษในอากาศ (Toxic Air Pollution) เช่นซัลเฟอร์ไดออกไซด์ คาร์บอนมอนนอกไซด์ ซึ่งร้อยละ 80 มีแหล่งกำเนิดจากรถยนต์ทุกชนิด ประมาณ 2.3 ล้านคัน และฝุ่นพิษในบรรยากาศทั่วไปพบว่าสูงเกินกว่าค่ามาตรฐาน และเป็นสาเหตุให้คนในกรุงเทพฯป่วยและหยุดงาน เนื่องจากฝุ่นพิษรวม 9-51 ล้านวัน/ปี และตายด้วยสาเหตุจากฝุ่นพิษถึงปีละ 1,400 คน (พิจิตต์ รัตกุล , 2537)

ตารางที่ 2 จำนวนโรงงานที่สามารถก่อให้เกิดปัญหามลภาวะในประเทศไทย

ปี	มลภาวะทางน้ำ	มลภาวะทางอากาศ	รวม	วัตถุอันตราย
2512	159	68	211	248
2522	5,393	2,241	7,030	7,183
2532	20,211	8,120	26,235	17,056

ที่มา : Thailand/Bank Mission. 1993

2. ปัญหาทรัพยากรธรรมชาติเสื่อมสลาย และหมดสิ้นไปอย่างรวดเร็ว เช่น ป่าไม้ แร่ธาตุ สัตว์ เป็นต้น

- ป่าไม้ สถานการณ์ป่าไม้ในประเทศไทยนั้น เกิดจากปัญหาของการตัดไม้ทำลายป่าการบุกรุกพื้นที่ป่าสงวน เพื่อทำการเกษตรและการบุกรุกจากผู้มีอิทธิพล ซึ่งยังผลให้ปริมาณป่าไม้ลดลงอย่างรวดเร็ว โดยในรอบปี 2537 นั้นมีอัตราการทำลายป่าอยู่ในระดับปีละ 1 ล้านไร่ ขณะที่การปลูกป่าอยู่ในอัตราเฉลี่ยเพียง 100,000-300,000 ไร่ต่อปี เนื่องจากประสบปัญหาอุปสรรคหลายประการ โดยเฉพาะปัญหาการค้าไม้ไม่แข็งแรงเมื่อขาดการบำรุงรักษา ก็ทำให้ต้นไม้ที่ปลูกแล้วมีอัตราการรอดน้อย (สมัย อภาภิรมณ์ และ เขาวินันท์ เขงสุรัตน์ 2528 : 88)

ส่วนการเคลื่อนไหวด้านป่าไม้ที่ปรากฏในหน้าหนังสือพิมพ์ และสื่อมวลชนต่างๆ ในช่วงปี 2537 ถือได้ว่าเป็นปีแห่งการเปิดโปงขบวนการ "กินป่า" หรือลักลอบหาประโยชน์จากป่าไม้มากที่สุดปีหนึ่ง นับตั้งแต่กรณีรัฐบาลแจก ส.ป.ก. 4-01 ซึ่งบางส่วนเป็นพื้นที่ป่าสงวนเขตอุทยานแห่งชาติและเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า ซึ่งถูกราชกรเข้าไปจับจองเป็นที่ทำกินก่อนประกาศเป็นพื้นที่หวงห้ามกว่า 66 ล้านไร่เกิดกรณีอื้อฉาวที่รัฐทำผิดกฎหมายซื้อขายแจกที่ดินในพื้นที่ป่าสงวนและเขตอุทยานแห่งชาติให้กับคนรวยที่มีอันจะกินจำนวนมากหลายตระกูล โดยเฉพาะในจังหวัดภูเก็ต ซึ่งเป็นเขตที่ดินราคาแพง และมีการกันพื้นที่สำหรับแจกจ่าย ส.ป.ก. ออกมา

กว่าสี่หมื่นไร่ จากพื้นที่ทั้งจังหวัดที่มีอยู่ประมาณ 80,000 ไร่เท่านั้น เรื่องได้ลูกกลมเป็นความขัดแย้งทางการเมือง (สมัย อาภาภิรมณ์ และ เขาวนันท์ เขษุรัตน์ , 2528 : 88)

จากปัญหาดังกล่าวภาครัฐบาลก็ได้เร่งดำเนินการแก้ไขปัญหาทรัพยากรป่าไม้ ด้วยการประกาศให้มีโครงการปลูกป่าเฉลิมพระเกียรติ เนื่องในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงครองราชย์ปีที่ 50 ใน พ.ศ.2539 ซึ่งกำหนดพื้นที่ไว้ 5 ล้านไร่ใน 59 จังหวัด ภายในระยะเวลา 3 ปี นอกจากนั้นยังมีโครงการป้องกันจัดการและพัฒนาพื้นที่ป่าอนุรักษ์ มีกำหนดเวลา 5 ปี ซึ่งได้รับอนุมัติจากกองทุนสิ่งแวดล้อมโลก ให้ทำการศึกษาตั้งแต่ปี 2536 ทั้งนี้เพื่อการ ป้องกันและอนุรักษ์กลุ่มพื้นที่ป่าอนุรักษ์ ที่มีความหลากหลายทางชีวภาพ เช่น ห้วยใหญ่-ห้วย ขาแข้ง , ภูเขียว-น้ำหนาว , เขาสอยดาว-เข่า่างฤาไน-เขาคิชฌกูฏ , แก่งกระเจาน-แม่น้ำภาชี (สิ่งแวดล้อม' 38 , 2538) ซึ่งเป็นการแก้ไขในอีกแนวทางหนึ่ง โดยต้องอาศัยความร่วมมือจากประชาชนในการรักษาป่าด้วย จึงจะสามารถคืนผืนป่าอันอุดมสมบูรณ์ให้กับแผ่นดินได้

ตารางที่ 3 แสดงเนื้อที่ป่าไม้ที่เหลือในปีที่มีการสำรวจ

ปี พ.ศ.	เนื้อที่ป่าที่เหลือ (ล้านไร่)	ร้อยละ	หมายเหตุ
2504	171.0	53.3	ข้อมูลภาพถ่ายทางอากาศ
2516	188.6	43.2	ภาพถ่ายเทียม
2519	124.0	38.6	ภาพถ่ายเทียม
2521	109.5	34.1	ภาพถ่ายเทียม
2525	97.9	30.5	ภาพถ่ายเทียม
2528	93.2	29.4	ภาพถ่ายเทียม
2531	89.8	28.0	ภาพถ่ายเทียม
2532	89.6	27.9	ภาพถ่ายเทียม
2534	84.7	26.6	ภาพถ่ายเทียม

- ที่ดิน คือปัญหาความเสื่อมโทรมของดินมีสาเหตุมาจากการชะล้างพังทลายของดิน การแพร่กระจายดินเค็มในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งเป็นผลอันเนื่องมาจากการบุกรุกทำลายป่านั่นเอง นอกจากนั้นปัญหาการเสื่อมโทรมของดินยังมาจากปัญหาพื้นที่ดินพรุซึ่งเป็นดินที่ไม่มีประโยชน์ต่อการเกษตร

3. ปัญหาที่เกี่ยวกับการตั้งถิ่นฐานและชุมชนของมนุษย์ เช่น การวางผังเมืองและ ชุมชนไม่ถูกต้อง ก่อให้เกิดความแออัดยัดเยียด การใช้ที่ดินผิดประเภท ทำให้เกิดการเสื่อมโทรมของคุณภาพชีวิต เช่น ปัญหาขยะมูลฝอยที่กำจัดไม่หมด เป็นต้น (สถิตย์ วัชรกิตติ , 2532)

- การเพิ่มจำนวนประชากร จากสถิติจำนวนประชากรของประเทศไทยพบว่าในปี 2513 ประเทศไทยมีประชากร 34 ล้านคน ปี พ.ศ.2523 ประชากรเพิ่มขึ้นเป็น 44.8 ล้านคน และปี พ.ศ. 2531 มีจำนวนประชากรทั้งสิ้น 54.9 ล้านคน (วินัย วีระวัฒนานนท์ ,

2533) จะเห็นได้ว่าในช่วงไม่ถึง 10 ปี จำนวนประชากรเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วถึง 10 ล้านคน และในอนาคตคาดว่าจะมีประชากรเพิ่มขึ้นในปี 2548 เป็น 67.745 ล้านคน (สุนันทา สุวรรณโณดม , 2525) ซึ่งการเพิ่มจำนวนประชากรอย่างรวดเร็วนี้เป็นสาเหตุสำคัญประการหนึ่งที่ส่งผลต่อปัญหาสิ่งแวดล้อม เพราะปริมาณคนเพิ่มขึ้นความต้องการใช้ทรัพยากรธรรมชาติก็เพิ่มขึ้นเป็นเงาตามตัวด้วยเช่นกัน

- ปัญหาขยะมูลฝอย เป็นปัญหาที่เกิดจากการทิ้งของเสียจากชุมชนที่มีอัตรา มากเกินกว่าที่จะเก็บทำลายได้อย่างมีประสิทธิภาพ จากสภาพที่ปรากฏอยู่ในกรุงเทพมหานคร ขณะนี้พอประมาณได้ว่าขยะมูลฝอยที่เกิดจากประชาชนทั้งหมดในกรุงเทพมหานครนั้นถูกขนออก จากเขตชุมชนไปกำจัดที่แหล่งเฉพาะ คือ บางแค ซอยอ่อนนุช และที่ดินแดง วันละ 1,200 ตัน แต่จำนวนประชากร 5 ล้านคนนั้น ประมาณได้ว่ามีขยะมูลฝอยต้องทิ้งคนละ 800 กรัม ซึ่งรวมทั้งสิ้นเป็นวันละ 4,000 ตัน (สมชัย โชติช่วงชัชวาล , 2534) อันจะก่อให้เกิดกลิ่นเหม็นรบกวน ทำลายคุณภาพของแหล่งน้ำตามธรรมชาติให้สกปรกตื้นเขินทำลายระบบนิเวศน์ของสัตว์น้ำ โดยเฉพาะปัญหาน้ำเน่าเสียและทำลายสภาพความสวยงามของบ้านเมือง

จากสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นดังกล่าว ได้ปลุกกระแสของการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในทุก ประเทศทั่วโลก ซึ่งได้มีการประสานความร่วมมือกันเพื่อจะดำเนินการแก้ไขปัญหาล้างแวดล้อม อย่างเร่งด่วน ดังจะเห็นได้จากกลุ่มประเทศอาเซียนอันประกอบด้วย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ บรูไน สิงคโปร์ อินโดนีเซีย และไทย ซึ่งรวมตัวกันจัดตั้งองค์การเพื่อประสานความร่วมมือทั้ง ทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม รวมทั้งการสร้างสรรค์สัมพันธภาพอันดีต่อกันและ ในปัจจุบันประเทศเหล่านี้ได้มีบทบาทต่อการพัฒนา ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ในภูมิภาคเอเชียมากขึ้นตามลำดับ โดยเฉพาะในส่วนของความร่วมมือด้านสิ่งแวดล้อม ซึ่งได้จัด ให้มีการประชุมเจ้าหน้าที่อาวุโสด้านสิ่งแวดล้อมของอาเซียน (Asean Senior Officials on the Environment) เป็นประจำทุกปี สิ่งนี้เป็นเครื่องแสดงถึงเจตนารมณ์ในการร่วมมือกันระหว่างภูมิภาคอาเซียน ในอันที่จะพยายามป้องกันและแก้ไขปัญหาล้างแวดล้อม (กรมส่งเสริมคุณภาพ สิ่งแวดล้อม กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสิ่งแวดล้อม)

ในส่วนของประเทศไทย ภาครัฐบาลได้ให้ความสำคัญกับปัญหาล้างแวดล้อมเป็น อย่างมาก โดยได้กำหนดแนวทางในการดำเนินงานเพื่อป้องกันแก้ไขปัญหาล้างไว้ในนโยบายของ รัฐบาล ซึ่งอยู่ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535-2539) พร้อมทั้งประกาศให้ประเทศไทยเข้าร่วมดำเนินการ และจัดกิจกรรมในปีสิ่งแวดล้อมอาเซียน 1995 (พ.ศ.2538) ตามมติการประชุม ASOEN โดยให้หน่วยงานกระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อมเป็นหน่วยงานรับผิดชอบ

จากนั้นเป็นต้นมาจึงได้มีการประสานความร่วมมือระหว่างส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ บริษัท เอกชนและประชาชนทั่วไปในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ เพื่ออนุรักษ์ฟื้นฟูสภาพแวดล้อมของ ประเทศไทยให้อุดมสมบูรณ์กลับคืนมาอีกครั้ง โดยมุ่งเน้นที่การปรับปรุงกลไกการพัฒนา สิ่งแวดล้อม องค์การ บทบาทแลกฎหมายที่เกี่ยวกับการบริหารการจัดการสิ่งแวดล้อม ตลอดจน

การสนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมกับภาครัฐบาลในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม โดยเริ่มต้นที่สาเหตุ ก็คือ ตัวมนุษย์นั่นเอง

เกษม สนิทวงศ์ ณ อยุธยา (2525 : 3) ได้เสนอแนวทางแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมไว้ดังนี้ คือ การแก้ปัญหาตลอดจนการส่งเสริมและรักษาคุณภาพของสิ่งแวดล้อมนั้น จะเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพไม่ได้เลย หากไม่ได้รับความร่วมมืออย่างจริงจังจากประชาชนทุกคนและการที่จะให้คนส่วนใหญ่เข้าร่วมในการแก้ไขปัญหามลพิษสิ่งแวดล้อมได้อย่างกว้างขวาง สิ่งเดียวที่กระทำได้คือ การให้ทุกคนมีสำนึกและตระหนักถึงภัยพิบัติจากสภาวะแวดล้อมเสื่อมโทรมนั้น คือ การได้รับความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องนั่นเอง ซึ่งถือเป็นการเสริมสร้างสิ่งแวดล้อมที่ดีให้กับสังคมและยังเป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิตด้วยการยกระดับความรู้ให้กับประชาชน เพื่อไม่ให้เกิดการทำลายล้างทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม

การให้ข่าวสารข้อมูลแก่ประชาชน เพื่อให้เกิดความตระหนัก ความรู้และความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับปัญหา เพื่อที่จะร่วมกันพิทักษ์รักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมนั้น สื่อมวลชน ซึ่งได้แก่ หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ นิตยสาร ฯ นับว่ามีบทบาทสำคัญในการเป็นสื่อกลางนำเสนอข้อมูลเท็จจริง พร้อมทั้งให้ความรู้และมุมมองประเด็นปัญหาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ซึ่งอยู่ในรูปของข่าว บทความและสารคดี โดยสื่อมวลชนมีหน้าที่หลัก คือ 1. การให้ข่าวสาร (Information) แก่ประชาชน ผู้รับฟัง ผู้อ่าน ผู้ชม เพื่อรับทราบข่าวคราวที่เกิดขึ้นประจำวันทั้งในประเทศและต่างประเทศ

2. การให้ความบันเทิง (Entertainment) โดยเฉพาะสื่อโทรทัศน์ซึ่งจะสามารถให้ความบันเทิงได้มากที่สุด เนื่องจากมีทั้งภาพและเพลงประกอบ โดยจะอยู่ในรูปของการแสดง

3. การให้ความรู้ (Knowledge) โดยสื่อมวลชนมีหน้าที่ในการให้ความรู้และส่งเสริมให้ประชาชนนำความรู้นั้นไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในการดำรงชีวิต (Way To Life) ต่อไปในอนาคต

4. การกำหนดวัฒนธรรม (Prescription Culture) สื่อมวลชนทำหน้าที่ถ่ายทอดวัฒนธรรมความคิดและทัศนคติให้กับประชาชนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม เพื่อที่จะนำไปพัฒนาประเทศ (จำนง วิบูลย์ศรี , 2527)

โทรทัศน์นับเป็นสื่อมวลชนที่มีความสำคัญสื่อหนึ่ง ด้วยศักยภาพที่มีคุณสมบัติแตกต่างจากสื่ออื่น ๆ ดังนี้ (จำนง วิบูลย์ศรี , 2527)

1. โทรทัศน์มีคุณลักษณะเท่ากับการรวมเอาสื่อมวลชนทั้ง 3 ประเภทเข้าด้วยกัน คือ ทั้งภาพยนตร์ วิทยุกระจายเสียง หนังสือพิมพ์ ดังนั้น ทุกครั้งที่ออกอากาศจึงได้รับความนิยมมากกว่าสื่อมวลชนชนิดอื่น

2. โทรทัศน์เป็นสื่อที่ทั้งภาพและเสียงตลอดจนการเคลื่อนไหว ซึ่งสามารถดึงดูดความสนใจ และยังช่วยให้การจดจำข่าวสารเป็นไปได้อย่างดี

3. เวลาชมโทรทัศน์ ผู้ชมมักสนใจอย่างจริงจังเมื่อเทียบกับการฟังวิทยุ สามารถตรึงผู้ชมไว้ได้

4. ผู้ชมโทรทัศน์ไม่ต้องเป็นผู้มีความรู้ ก็สามารถรับชมรายการทางโทรทัศน์ได้ต่างจากสื่อสิ่งพิมพ์ ที่ผู้รับสารจะต้องเป็นผู้ที่อ่านหนังสือได้เท่านั้น

5. เป็นสื่อที่สามารถเข้าถึงประชาชนผู้ชมได้มาก ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อหัวมีราคาถูกกว่าสื่อประเภทอื่น

ดังนั้นโทรทัศน์จึงเป็นสื่อที่ได้รับความนิยมและความสนใจจากประชาชนทุกระดับและในช่วงที่กระแสของการตื่นตัวกับปัญหาสิ่งแวดล้อมนั้น โทรทัศน์จึงเป็นสื่อที่ให้ความรู้และกระตุ้นจิตสำนึกที่ดีให้กับประชาชน ได้เห็นถึงความสำคัญกับปัญหาสิ่งแวดล้อมได้เป็นอย่างดี ดังจะเห็นได้จากรายการที่นำเสนอ นั้น ส่วนใหญ่เป็นรายการที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมทั้งสิ้น

จากการศึกษาของ จีวรารณ กมลรัตนโยธิน (2536 : 229-230) พบว่าการผลิตรายการประเภทสารคดีได้มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะรายการสารคดีเพื่อสิ่งแวดล้อมภายหลังมีการประกาศให้ปี พ.ศ.2532-2534 เป็นปีแห่งการพิทักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยพัฒนาการของรายการสารคดีสิ่งแวดล้อมในช่วงดังกล่าว มีแนวโน้มพัฒนาเป็น 2 ลักษณะ คือ ด้านปริมาณ (สปอตทรงรงค์) และด้านคุณภาพโดยผลิตเป็นตัวรายการสารคดี ที่เสนอผ่านทางสถานีโทรทัศน์ช่อง 3 , 5 , 7 , 9 และช่อง 11 เช่น รายการทุ่งแสงตะวัน , โลกสลัปลี , บันทึกโลกสวย , โลกสวยด้วยมือเรา , ป่าสายน้ำใส , สารคดีน้ำดื่มมีใช้ เป็นต้น

รายการ “ทุ่งแสงตะวัน” ผลิตโดยบริษัท ป่าใหญ่ครีเอชั่น จำกัด เป็นรายการสารคดีเพื่อสิ่งแวดล้อมอีกรายการหนึ่ง ซึ่งถือกำเนิดมาจากแนวความคิดของ คุณนิรมล เมธีสุวกุล (ผู้ริเริ่มผลิตรายการ ผู้อำนวยการผลิต พิธีกรและผู้เขียนบท) และ คุณสุรียนต์ จองสิทธิ์ (ผู้ริเริ่มผลิตรายการและดำเนินงานในฐานะผู้อำนวยการผลิต) ซึ่งมีความต้องการที่จะสร้างสรรค์รายการอันเป็นประโยชน์แก่สังคมไทย โดยมุ่งเน้นที่ตัวเด็กและเยาวชนประกอบกับในช่วงดังกล่าวได้มีการตื่นตัวในกระแสของการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมกันมาก ดังนั้นรายการ “ทุ่งแสงตะวัน” จึงออกมาในรูปแบบของรายการสารคดีสำหรับเด็ก ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมเป็นสำคัญ

แนวคิดหลักของรายการนั้น ทางผู้ผลิตรายการต้องการชี้ให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม รวมไปถึงวัฒนธรรมที่จัดเป็นสิ่งแวดล้อมอย่างหนึ่งของมนุษย์ ซึ่งความสัมพันธ์ดังกล่าวหมายถึงการพึ่งพาอาศัยระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ และมนุษย์กับธรรมชาติ โดยมนุษย์นั้นมีความรู้ความเข้าใจในการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมให้ถูกวิธีได้อย่างไรบ้างที่จะก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดและกระทบกระเทือนสิ่งแวดล้อมให้น้อยที่สุด ดังนั้นเนื้อหาของรายการที่เสนอในแต่ละตอนนั้น จึงเป็นเรื่องราวของวิถีการดำเนินชีวิตของมนุษย์ สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม แต่จะเน้นหนักในเรื่องของสิ่งแวดล้อมเป็นส่วนใหญ่

รายการ “ทุ่งแสงตะวัน” มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ถ่ายทอดความผูกพันระหว่างเด็กกับธรรมชาติ 2. กระตุ้นให้เกิดความรู้สึกเห็นคุณค่าและร่วมกันอนุรักษ์ธรรมชาติ 3. ให้เด็ก ๆ มีความคิดสร้างสรรค์กิจกรรมต่าง ๆ ด้วยตัวเอง 4. กระตุ้นให้สถาบันครอบครัวมีความสัมพันธ์อันดีและมีกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกันมากขึ้น

จากแนวคิดหลักดังกล่าว จึงทำให้รายการ “ทุ่งแสงตะวัน” มีการนำเสนอรายการที่เป็นเอกลักษณ์แตกต่างจากรายการอื่นๆ โดยจุดเด่นของรายการอยู่ที่การนำเสนอ ซึ่งเป็นการจับเอาเรื่องใหญ่ๆ และยากๆ มานำเสนอผ่านตัวเด็ก และให้เป็นมุมมองของเด็ก ซึ่งเป็นผู้ถ่ายทอดแนวความคิดด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม โดยมีพิธีกรเป็นผู้ตั้งเอาบุคคลิกความสดใสของเด็กออกมา และพิธีกรจะนำชมเรื่องราวไปพร้อมกับเด็กๆ ในพื้นที่ต่าง ๆ ที่มีกิจกรรมเกี่ยวกับธรรมชาติ ซึ่งเด็ก ๆ ที่เข้ามามีส่วนร่วมนั้นจะอยู่ในฐานะผู้ร่วมดำเนินรายการ ซึ่งจะเปลี่ยนเด็กที่เป็นตัวเดินเรื่องในทุกตอน โดยทางรายการถือว่าเด็กทุกคนมีโอกาที่จะแสดงออกโดยผ่านสื่อโทรทัศน์ ถึงแม้ว่าจะไม่ใช่เด็กกล้า เด็กเก่ง หรือเด็กที่มีชื่อเสียง แต่ถ้าเด็กคนนั้นเป็นผู้มีความคิดความผูกพันและมีกิจกรรมที่เกี่ยวกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างจริงจัง (สุริยนต์ จงลีพันธ์ , สัมภาษณ์ 21 ตุลาคม 2539) ในขณะที่รายการสารคดีเพื่อสิ่งแวดล้อมรายการอื่น ๆ นั้น จะเน้นหนักในเรื่องของปัญหาสิ่งแวดล้อมโดยทั่วไปบ้าง เจาะประเด็นปัญหาสิ่งแวดล้อมบางเรื่องบ้าง พร้อมทั้งมีการเสนอแนะแนวทางในการแก้ปัญหาจากนักวิชาการผู้เชี่ยวชาญ หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยมีพิธีกรเป็นผู้ดำเนินรายการหรือสัมภาษณ์นักวิชาการท่านนั้น ๆ และในประเภทสารคดี ยาวมักจะไม่ค่อยมีพิธีกร แต่จะเน้นหนักในองค์ประกอบของภาพ แสง ดนตรีประกอบ เป็นต้น (จิรวรรณ กมลรัตนโยธิน , 2536 : 107-115)

จากการทำงานของทีมผู้ผลิตรายการ ในการสร้างสรรค์ผลงานที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม จนเป็นที่ยอมรับของประชาชนและกลุ่มองค์กรต่างๆ มากมาย ดังจะเห็นได้จากรางวัลอันเป็นเครื่องแสดงถึงความสำเร็จในการทำงานมากมายหลายรางวัล อาทิ รางวัลรายการสิ่งแวดล้อมดีเด่นจากชมรมสภาวะแวดล้อมสยาม รางวัลรายการโทรทัศน์ดีเด่นเพื่อเยาวชน จากคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี ในปี 2535 รางวัลรายการโทรทัศน์ดีเด่นจากสื่อมวลชนคาทอลิกประเทศไทยติดต่อกัน 2 ปี คือ 2535 และ 2536 รางวัลโทรทัศน์ทองคำและรางวัลเมขลาในปี พ.ศ. 2535 รางวัลรายการสารคดียอดเยี่ยมจากสถานีวิทยุเรดิโอโหวต (93.5 เมกะเฮิรตซ์) ติดต่อกัน 3 ปี คือ พ.ศ. 2536 ถึง 2538 และในปี 2537 ได้รับรางวัล Award of Special Commendation จากการประกวดแข่งขันในรายการโทรทัศน์สำหรับเด็กและเยาวชนในงาน “Japan Prize” ประเทศญี่ปุ่น ในฐานะตัวแทนรายการโทรทัศน์จากประเทศไทย (ชาลีสา มากแผ่นทอง , 2538)

ด้วยจุดประสงค์หลักของรายการ “ทุ่งแสงตะวัน” ในอันที่จะให้รายการเป็นสื่อกลางในการเผยแพร่ความรู้และสร้างทัศนคติที่ดี ตลอดจนกระตุ้นให้เกิดพฤติกรรมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและรักษาสีเขียวสิ่งแวดล้อมให้กับเด็ก เยาวชนและประชาชนทั่วไป จนทำให้รายการผลิตผลงานที่มีคุณภาพก้าวขึ้นสู่อันดับที่ 5 (เริ่มออกอากาศ 3 พฤศจิกายน 2534) โดยมีรางวัลมากมายเป็นเครื่องยืนยันในความสำเร็จดังกล่าว ตลอดจนรูปแบบของการนำเสนอรายการที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว และเนื้อหาที่มุ่งเน้นถึงความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม โดยนำเสนอทั้งในมุมมองของสังคมเมืองและสังคมชนบท จึงทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษารายการ “ทุ่งแสงตะวัน” โดยศึกษาวิจัยถึงประสิทธิผลของรายการในการให้ความรู้ ทัศนคติใน

การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม โดยศึกษาเปรียบเทียบกลุ่มประชากรที่เป็นเด็กในสังคมเมืองกับเด็กที่อยู่ในสังคมชนบท ซึ่งข้อมูลที่ได้จากการศึกษาวิจัยนั้นนอกจากจะเป็นประโยชน์ต่อผู้วิจัยเองแล้วนั้น ยังเป็นประโยชน์ต่อผู้ผลิตรายการสารคดีเพื่อสิ่งแวดล้อม และองค์กรผู้จัดกิจกรรมรณรงค์เพื่อสิ่งแวดล้อมในการนำไปปรับปรุงเนื้อหาของสาร รูปแบบการนำเสนอ และกลุ่มเป้าหมายได้ต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความแตกต่างของความรู้ และทัศนคติที่มีต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่อยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร และเขตชนบท ก่อนและหลังจากการรับชมรายการ “ทุ่งแสงตะวัน”
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความแตกต่างของการเพิ่มความรู้และการเปลี่ยนแปลงทัศนคติที่มีต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่อยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร และเขตชนบท ภายหลังจากการรับชมรายการ “ทุ่งแสงตะวัน”
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรในด้านเพศ อาชีพ ฐานะทางเศรษฐกิจ และพฤติกรรมการเปิดรับชมกับการเพิ่มความรู้และการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ ที่มีต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่อยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร และเขตชนบท ภายหลังจากการรับชมรายการ “ทุ่งแสงตะวัน”
4. เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่อยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร และเขตชนบท เกี่ยวกับรายการ “ทุ่งแสงตะวัน”

ปัญหานำการวิจัย

1. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่อยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร และเขตชนบทมีความรู้ และทัศนคติต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ก่อนการรับชมรายการ “ทุ่งแสงตะวัน” ต่างกันหรือไม่ อย่างไร
2. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่อยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร และเขตชนบทมีระดับความรู้ และทัศนคติต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมเพิ่มขึ้น ภายหลังจากการรับชมรายการ “ทุ่งแสงตะวัน” ต่างกันหรือไม่ อย่างไร
3. ตัวแปรทางด้านเพศ อาชีพ ฐานะทางเศรษฐกิจ และพฤติกรรมการเปิดรับชมมีความสัมพันธ์กับการเพิ่มความรู้ และการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ ที่มีต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ภายหลังจากการเปิดรับชมรายการ “ทุ่งแสงตะวัน”หรือไม่ อย่างไร

4. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่อยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร และเขตชนบทมีความคิดเห็นเกี่ยวกับรายการ “ทุ่งแสงตะวัน” ต่างกันหรือไม่ อย่างไร

สมมติฐาน

1. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่อยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร และเขตชนบท มีความรู้ และทัศนคติต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ก่อนการรับชมรายการ “ทุ่งแสงตะวัน” ต่างกัน
2. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่อยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร และเขตชนบทมีความรู้ และทัศนคติต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ภายหลังจากการรับชมรายการ “ทุ่งแสงตะวัน” ต่างกัน
3. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่อยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร และเขตชนบทมีการเพิ่มความรู้อ และการเปลี่ยนแปลงทัศนคติต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ภายหลังจากการรับชมรายการ “ทุ่งแสงตะวัน” ต่างกัน
4. ตัวแปรทางด้านเพศ อาชีพ ฐานะทางเศรษฐกิจ และพฤติกรรมการเปิดรับชมรายการมีความสัมพันธ์กับการเพิ่มความรู้อ และการเปลี่ยนแปลงทัศนคติต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่อยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร และเขตชนบท
5. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่อยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร และเขตชนบท มีความคิดเห็นเกี่ยวกับรายการ “ทุ่งแสงตะวัน” ต่างกัน

ขอบเขตการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาเฉพาะกลุ่มนักเรียน ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งมีช่วงอายุระหว่าง 10-12 ปี เนื่องจากเป็นกลุ่มเป้าหมายหลักของรายการ
2. การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเปรียบเทียบกลุ่มประชากร ที่อยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร ซึ่งมีลักษณะเป็นสังคมเมือง และเขตอำเภอสูงเนิน อำเภอสีคิ้ว และอำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งมีลักษณะเป็นสังคมชนบทเนื่องจากทางรายการสามารถรับชมได้ในทุกภาคของประเทศ และกลุ่มเป้าหมายหลักของรายการก็คือเยาวชนทั่วประเทศ ดังนั้นจึงเลือกกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นกลุ่มตัวแทนที่อยู่ในสังคมที่แตกต่างกัน ทั้งนี้เพื่อนำมาศึกษาและเปรียบเทียบผลสำเร็จของรายการ
3. ศึกษาเฉพาะผลการเปลี่ยนแปลงในแง่ความรู้ ทัศนคติในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของกลุ่มตัวอย่าง

นิยามศัพท์ในการวิจัย

ประสิทธิผล หมายถึง ผลที่ได้รับจากการเผยแพร่ข่าวสารของรายการ “ทุ่งแสงตะวัน” ให้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในเขตกรุงเทพมหานครและในเขตชนบท โดยวัดจากความรู้และความรู้และทัศนคติต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมเพิ่มขึ้น ภายหลังจากการชมรายการ

ความรู้เรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม หมายถึง ผลคะแนนที่กลุ่มประชากรได้จากการทดสอบในแบบสอบถามเกี่ยวกับความรู้ ปัญหาและสาเหตุของปัญหาสิ่งแวดล้อม หน้าที่ความรับผิดชอบ รวมถึงบทบาทของตัวเองในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

ทัศนคติในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม หมายถึง ความรู้สึกนึกคิดที่มีต่อข้อมูลข่าวสารเรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม โดยวัดจากคะแนนในส่วนทัศนคติในแบบสอบถามที่ใช้การประเมิน Rating ซึ่งเป็นไปได้ทั้งในเชิงบวกและเชิงลบ

รายการทุ่งแสงตะวัน หมายถึง รายการสารคดีเพื่อสิ่งแวดล้อม ผลิตโดยบริษัท ป่าใหญ่ครีเอชั่น จำกัด ซึ่งขณะนี้ได้แพร่ภาพทางสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 โดยออกอากาศทุกวันเสาร์ เวลา 8.00 น.-8.30 น.

ตัวแปรทางด้านอาชีพ หมายถึง การประกอบอาชีพของบิดา มารดา ของกลุ่มประชากรศึกษา

ตัวแปรทางด้านฐานะทางเศรษฐกิจ หมายถึง ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว โดยวัดจากรายได้เฉลี่ยต่อเดือนของ บิดา มารดา

ตัวแปรทางด้านพฤติกรรมการเปิดรับชม หมายถึง ความบ่อยครั้งในการเปิดรับชมรายการ “ทุ่งแสงตะวัน” ของกลุ่มประชากรศึกษา

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงปัจจัยต่างๆที่มีความสัมพันธ์กับการเพิ่มความรู้ และการเปลี่ยนแปลงทัศนคติที่มีต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม อันได้แก่ ตัวแปรทางด้านเพศ อาชีพ ฐานะทางเศรษฐกิจ และพฤติกรรมการเปิดรับชมรายการของกลุ่มประชากรที่ทำการศึกษา เพื่อเป็น

ประโยชน์ในการกำหนดเนื้อหาของสาร สื่อ และรูปแบบการนำเสนอ ให้เหมาะกับกลุ่มเป้าหมายมากที่สุด

2. ข้อมูลที่ได้จากการวิจัย จะสะท้อนให้เห็นถึงประสิทธิผลของรายการ “ทุ่งแสงตะวัน” ที่เสนอผ่านสื่อโทรทัศน์ ในอันที่จะให้ความรู้และเปลี่ยนแปลงทัศนคติที่มีต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมให้กับเยาวชน ตลอดจนทราบถึงปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ซึ่งจะเป็นแนวทางในการปรับปรุงรายการให้มีคุณภาพยิ่งขึ้นไป

3. ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาวิจัย จะเป็นประโยชน์ต่อองค์กรและผู้ผลิตรายการในด้านเนื้อหาและรูปแบบการนำเสนอรายการ เพื่อจะนำมาปรับใช้ในการผลิตรายการด้านสิ่งแวดล้อม และการจัดกิจกรรมรณรงค์เรื่องสิ่งแวดล้อมให้กับเด็กและเยาวชนต่อไป

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย